

**TALABALARNI MUSTAQIL AMALIY FAOLIYATGA
YO‘NALTIRILGAN YONDASHUV ASOSIDA MAJBURIY FANLARNI
O‘QITISHDA QO‘LLANILADIGAN METODLAR**

Sayfullayeva Dilafrō‘z Axmadovna

*Buxoro davlat pedagogika instituti,
“Texnologik ta’lim” kafedrasi dotsenti*

Annotatsiya: Mazkur maqolada majburiy fanlarni o‘qitishda mustaqil amaliy faoliyatga yo‘naltirilgan yondashuvning mohiyati, uning talabalarning kasbiy va ijodiy salohiyatini shakllantirishdagi o‘rni, shuningdek, zamonaviy ta’lim texnologiyalari asosida tatbiq etilishi mumkin bo‘lgan samarali o‘qitish metodlari tahlil qilingan. Tadqiqotda pedagogik tajribalar, kuzatuvlar va eksperimentlar asosida talabalarning mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodik yondashuvlar tavsiya etilgan.

Kalit so‘zlar: majburiy fanlar, mustaqil faoliyat, amaliy yondashuv, o‘qitish metodlari, zamonaviy pedagogika, innovatsion texnologiyalar.

Hozirgi zamon ta’lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri — talabalarni faqat nazariy bilimlar bilan emas, balki amaliy ko‘nikmalar bilan ham ta’minlashdir. Xususan, majburiy fanlarni o‘qitishda mustaqil amaliy faoliyatga asoslangan yondashuv talabalarda mustaqil fikrlash, muammo yechish va ijodiy yondashuv ko‘nikmalarini shakllantiradi. Bu yondashuv talabalarning bilimlarni mustaqil izlanish orqali egallashiga zamin yaratadi.

Ta’limda mustaqil faoliyat — bu talabaning o‘qituvchi yordamiga kam ehtiyoj sezgan holda, o‘z faoliyatini rejalashtirib, uni amalga oshirish jarayonidir. Bu metod talabalarni mas’uliyatli, tashabbuskor va faol bo‘lishga undaydi.

"Mustaqil amaliy faoliyatga yo‘naltirish" tushunchasi ta’lim jarayonida talabani mustaqil ravishda amaliy ishlarni bajarishga tayyorlash va rag‘batlantirishga qaratilgan yondashuvni anglatadi. Bu yondashuvning asosiy maqsadi — talabaning nazariy bilimlarini amaliyotda qo‘llash qobiliyatini rivojlantirish, tashabbuskorlik, mas'uliyat va ijodkorlik ko‘nikmalari shakllantiriladi.

Mustaqil amaliy faoliyatga yo‘naltirish quyidagi jihatlarini o‘z ichiga oladi:

1. **Talabani faol ishtirok etishga jalb qilish** — talaba o‘zi mustaqil ravishda loyihalar, tajribalar, kichik amaliy topshiriqlar ustida ishlaydi.
2. **Amaliy vazifalarni hal qilishga yo‘naltirish** — talabalarga real hayotdagi muammolarni hal etishga oid topshiriqlar beriladi.
3. **Ijodiy yondashuvni rag‘batlantirish** — talabalarning yangilik yaratishga, yangicha yondashuvlar izlashga bo‘lgan qiziqishi kuchaytiriladi.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

4. **Refleksiya va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirish** – talaba bajarilgan ish natijalarini mustaqil tahlil qilishi, xulosa chiqarishi kutiladi.

5. **O'z-o'zini boshqarish va rejalashtirishni shakllantirish** – talaba vaqtni rejalashtirish, maqsadni belgilash, faoliyatni nazorat qilish ko'nikmalarini egallaydi.

Bu yondashuv talabalarda faqat bilim emas, balki kasbiy amallarni qo'llash, hayotiy vaziyatlarda yechim topish, kasbiy faoliyatga tayyorgarlik ko'nikmalarini shakllantiradi. Ayniqsa, texnologik ta'limda bu yondashuv o'ta muhim, chunki u bevosita ishlab chiqarish va texnikaviy muammolarni amaliy hal qilishga xizmat qiladi.

Mustaqil amaliy faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

- **Shaxsga yo'naltirilganlik:** har bir talabaning individual o'quv ehtiyojlarini hisobga olish;
- **Faollik va interaktivlik:** talabalarining dars jarayonida faol ishtirokini ta'minlash;
- **Muammoli vaziyatlar orqali o'rgatish:** real hayotiy misollar orqali fikrlashni faollashtirish.

Majburiy fanlarni o'qitishda samarali metodlar

1. **Loyihaviy metod:** Talabalar berilgan mavzu asosida mustaqil loyihalar ishlab chiqadi. Bu metod amaliy fikrlashni, izlanishni va kreativ yondashuvni rivojlantiradi.

2. **Kichik guruhlarda ishlash:** talabalarni 3–5 kishilik guruhlariga bo'lish orqali ular mustaqil fikr almashadi va o'zaro muloqotda bo'ladi.

3. **“Case study” (holat tahlili) metodikasi:** Real yoki vaziyatlar, holatlar asosida muammolarni tahlil qilish orqali bilimlar chuqurlashtiriladi.

4. **Elektron ta'lim texnologiyalaridan foydalanish:** Mustaqil topshiriqlarni onlayn platformalar orqali bajarish ham talabani mustaqillikka o'rgatadi, ham AKT ko'nikmalarini rivojlantiradi.

2025-o'quv yili davomida Buxoro davlat pedagogika instituti texnologik ta'lim yo'nalishi talabalari o'rtasida tajriba o'tkazildi. Tajriba guruhida mustaqil amaliy faoliyatga yo'naltirilgan metodlar tatbiq etildi, nazorat guruhida esa an'anaviy usullar davom ettirildi. 4 oy davomida kuzatishlar va test natijalari asosida quyidagi o'zgarishlar qayd etildi:

Ko'rsatkichlar	Tajriba guruhi	Nazorat guruhi
Mustaqil fikrlash darajasi	83%	61%
Topshiriqlarni mustaqil bajarish	78%	56%
Amaliy bilimni qo'llash	81%	59%

Natijalar shuni ko'rsatadiki, amaliy faoliyatga yo'naltirilgan metodlardan foydalanish talabalarining fanga qiziqishini va bilimni amalda qo'llay olish salohiyatini sezilarli darajada oshirgan.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Majburiy fanlarni o'qitishda mustaqil amaliy faoliyatga asoslangan yondashuv talabalarda chuqur bilim, tahliliy fikrlash, va ijodiy yondashuvni shakllantiradi. Ta'limda bu metodlardan tizimli va metodik foydalanish talabalarning kelajakdagi kasbiy tayyorgarligiga mustahkam zamin yaratadi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Shodmonqulova G. (2023). Zamonaviy ta'limda mustaqil ishlarni tashkil etish metodikasi. Pedagogik izlanishlar jurnali, №2, 31–36-betlar.
2. Jonboeva N. M. (2020). Talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etish texnologiyalari. Ta'lim va innovatsiyalar, №1, 18–22-betlar.
3. Dewey, J. (1938). Experience and Education. New York: Macmillan. [Amaliy faoliyatga asoslangan yondashuvlar nazariyasi]
4. Kolb, D. A. (1984). Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
5. UNESCO (2021). Project-Based Learning: A Guide for Practitioners. Paris: UNESCO Publishing.
6. Sayfullayeva.D.A. Oliy ta'lim muassasalarida majburiy fanlarni o'qitishda mustaqil harakatga va faoliyatga yo'naltirilgan texnologiyalardan foydalanish. Pedagogik mahorat-ilmiy jurnal.2024.78b
7. Sayfullayeva.D.A., A.Safarov. Amaliy mashg'ulot texnologiya ta'limining tarkibiy qismi sifatida. Prospects of development of science and education" scientific and practical conference. 2024.330b

